

Разработка путей реализации продукции ОАО «Луганскмлын» предусматривает развитие таких направлений производственной деятельности, как сортировка, упаковка, информационное сопровождение и улучшение качества и сохранности продукции.

На внутреннем рынке ОАО «Луганскмлын» является лидером рынка, то есть предприятию на внутреннем рынке необходимо использовать маркетинговые стратегии лидера для увеличения спроса на продукцию, увеличение рыночной доли за счет существующей емкости рынка, своевременно реагировать на новшества конкурентов. На рынках России, Молдовы ОАО «Луганскмлын» является претендентом на лидерство, а на рынках Прибалтики, Белоруссии, Эстонии, Грузии, Армении – последователем.

При выходе на внешний рынок предприятие выбирает определенный тип стратегии конкурентной борьбы, который она будет применять. Главным классификационным признаком типологии стратегий международной конкурентоспособности должен быть вид конкурентных преимуществ [6].

Для крупного перерабатывающего предприятия считаем целесообразно применять 3 маркетинговых стратегии: маркетинговая стратегия рыночного лидера, претендента на лидера и последователя [3].

Выводы и перспективы дальнейших исследований. Подводя итог, можно отметить, что определение конкурентных преимуществ и формирования конкурентной маркетинговой стратегии перерабатывающего предприятия является основным фактором повышения конкурентного уровня предприятия как на внутреннем, так и внешнем рынках. Выбор и совместное сочетание, правильное использование предложенных конкурентных стратегий и маркетинговых стратегий, позволит предприятию укрепить конкурентную позицию на внутренней и международной арене, проводить своевременную и точную диагностику основных конкурентных сил, влияют на рынок, и определять степень их действия, противостоять негативному воздействию этих сил, проводить эффективную маркетинговую конкурентную политику, и как следствие, обеспечить долгосрочные конкурентные преимущества предприятия.

Литература

1. Андрійчук В. Г. Умови економічної конкуренції в Україні / В. Г. Андрійчук // Економіка України. – 2004. – № 10. – С. 4–10.
2. Гончаров В. Н. Об усилении конкурентных преимуществ предприятия / В. Н. Гончаров // Економіка України. – 2005. – № 8. – С. 33–38.
3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158.
4. Кирцнер И. Конкуренция и предпринимательство / И. Кирцнер ; [пер. с англ.] ; под ред. А. Л. Романова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 239 с.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер ; [пер. с англ.]. – 2-е европ. изд. – К., М., СПб. : Изд-во «Дом Вильямс», 1998. – 1056 с.
6. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран / Портер М. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
7. Ткаченко В. Г. Экономическая безопасность Украины в условиях рыночных трансформационных процессов : [монографія] / В. Г. Ткаченко, В. И. Богачев, В. Н. Гончаров ; под ред. В. Г. Ткаченко, В. И. Богачев. – Ровеньки, 2007. – 330 с.

Надійшла 11.04.2011

УДК 65.016.1:504.052 (477)

С. М. ТЕЛЕШЕВСЬКА
Одеський державний економічний університет

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті розглянуті основні проблеми управління стійким розвитком в сучасних умовах на вітчизняних підприємствах, визначені головні цілі стійкого розвитку підприємства і розглянутий їх взаємозв'язок.

In the article the basic problems of management steady development are considered in modern terms on domestic enterprises, the primary objectives of steady development of enterprise are certain and their intercommunication is considered.

Ключові слова: сталий розвиток, екоресурси, ековиробництво, екотехнології, соціо-еколого-економічна система.

Вступ. Проблема управління сталим розвитком на рівні підприємства сьогодні являється надзвичайно важливою, адже саме підприємства є ланками у формуванні добробуту людства. Керівники будь-якого підприємства, не залежно від його форми власності, виду діяльності, розмірів, повинні підтримувати належний сталий розвиток своєї організації, оскільки без цього не можливий і сам розвиток підприємства, і тим більш ефективна конкурентна боротьба.

Основний розділ. Сталий розвиток – це процес змін, в якому використання ресурсів, вклад

інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку та інституціональні зміни узгоджені один з одним та закріплюють нинішній і майбутній потенціал для задоволення людських потреб та прагнень. Тобто забезпечення насамперед не спливаючих з часом – від покоління до покоління – якості життя людей та природного капіталу. Сталий розвиток має на увазі рівноправ'я як нинішнього, так і майбутніх поколінь у розвитку та сприятливій середі існування [1, с. 997].

Дослідження питань прояву суті сталості промислових підприємств показав відсутність на сьогоднішній день єдиного загальноприйнятого підходу до визначення даної категорії. Ряд авторів, таких як Т. В. Сухорукова [2], А. Д. Шеремет [3], Й. Шумпетер [4], сталість підприємства ототожнюють з його фінансовим станом, в якому факт його збитковості грає головну роль, а банкрутство розглядається як один з інструментів, призначених для забезпечення функціонування стійких підприємств.

Зеткина О. В. розглядає сталість підприємства як забезпечення його рентабельної виробничо-комерційної діяльності за рахунок підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і управління підприємством, стійкого фінансового стану за рахунок поліпшення структури активів, а також стабільного розвитку потужності підприємства і соціального розвитку колективу при самофінансуванні в умовах динамічного зовнішнього середовища, що розвивається [5].

На думку Севастьянова А., стійкість підприємства є віддзеркаленням стабільного перевищення доходів над витратами: шляхом ефективного їх використання, сприяючого безперебійному процесу виробництва і реалізації продукції [6].

Медведев В. А. визначає сталість підприємства як рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, який забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення в тривалій перспективі з обліком найважливіших зовнішніх і внутрішніх чинників [7].

Алексєєнко В. доходить висновку, що сталість являється віддзеркаленням стабільного перевищення доходів над витратами, що забезпечує вільне маневрування наявними ресурсами підприємства і шляхом ефективного їх використання сприяє безперебійному процесу виробництва і реалізації продукції. Тобто, науковець вважає, що стійкість підприємства представлене станом його матеріальних, економічних і трудових ресурсів, їх розподіл і використання, які забезпечують розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [8].

Але з іншої точки зору, якщо підприємства вестимуть своє господарювання, виробляючи продукцію для задоволення потреб споживачів та отримання прибутку бездумно, не раціонально використовуючи при цьому ресурси, як природні, ті, що « не належать нікому», так і свої власні, то наше людське існування стане схожим на своєрідний простір, де головним буде лише біологічне виживання та відтворення фізіологічної сутності людини [1, с. 92].

Тому враховуючи вищесказане, сталий розвиток підприємства слід розглядати не лише з економічної точки зору, оскільки дане поняття є значно ширшим та включає в себе соціальну та екологічну складові. Сталий розвиток може бути представлений з двох позицій: сталий розвиток як стан та сталий розвиток як процес. Тобто сталий розвиток підприємства – це особливий стан господарської системи (у конкретний момент часу при певних умовах), при функціонуванні якої: не порушується її гармонія з природою, підтримуються соціальні гарантії людини, вона (система) знаходиться на високому економічному рівні. Характерною ознакою досягнення даного стану підприємства є його цілеспрямований рух, згідно з відповідними цілями, чітке слідування яким дозволить максимально ефективно та правильно направити усі ресурси підприємства та його потенціал для розв'язання важливого завдання, яке постало перед підприємством. При досягненні стану сталого розвитку підприємство переходить на новий етап з якого і починається сам процес сталого розвитку.

Глобальні цілі досягнення сталого розвитку представлені збереженням екоресурсів, відстороненням бідності та економічної несправедливості, являються сумісними та взаємодоповнюючими.

Виробництво продукції пов'язане безпосередньо із споживанням значних природних, речових та енергетичних ресурсів, а звідси – виснаження, забруднення біосфери викидами підприємств та відходами, а також пошкодження екосистеми.

Більшість екологічних проблем пов'язані з проблемами створення форм власності. Багато природних благ не можуть знаходитися у приватному володінні (атмосфера Землі, водні шляхи, ландшафти, звукові чи електромагнітні спектри) чи колективній власності (нафтові поклади, зони риболовства). Вони відносяться до ресурсів, до яких можливий відкритий та безкоштовний доступ. Основною причиною існуючих проблем називають неспроможність ринкової системи у існуючій структурі ефективно адресно розподіляти екологічні ресурси, тобто давати «правильну» грошову оцінку руйнівному характеру їх використання.

Перехід до сталого розвитку являється стратегічно важливим напрямком і при правильному підході є надзвичайно ефективним засобом досягнення поставленої мети людством: економічний розвиток при збереженні екологічної ситуації та гідному соціальному становищі. Тому для переходу до сталого розвитку підприємства повинні розробити для себе цілі, які для ефективності виконання, можуть розподілятися на фундаментальну та допоміжну цілі, остання з яких складатиметься з гарантуючої та сприяючої. Цілі

обов'язково мають бути взаємопов'язані між собою та такими, що не суперечать один одному і направлені до одного кінцевого результату, а саме: досягнення промисловим підприємством стану сталого розвитку. Приблизний варіант цілей ми розробили та пропонуємо його до розгляду (рис. 1).

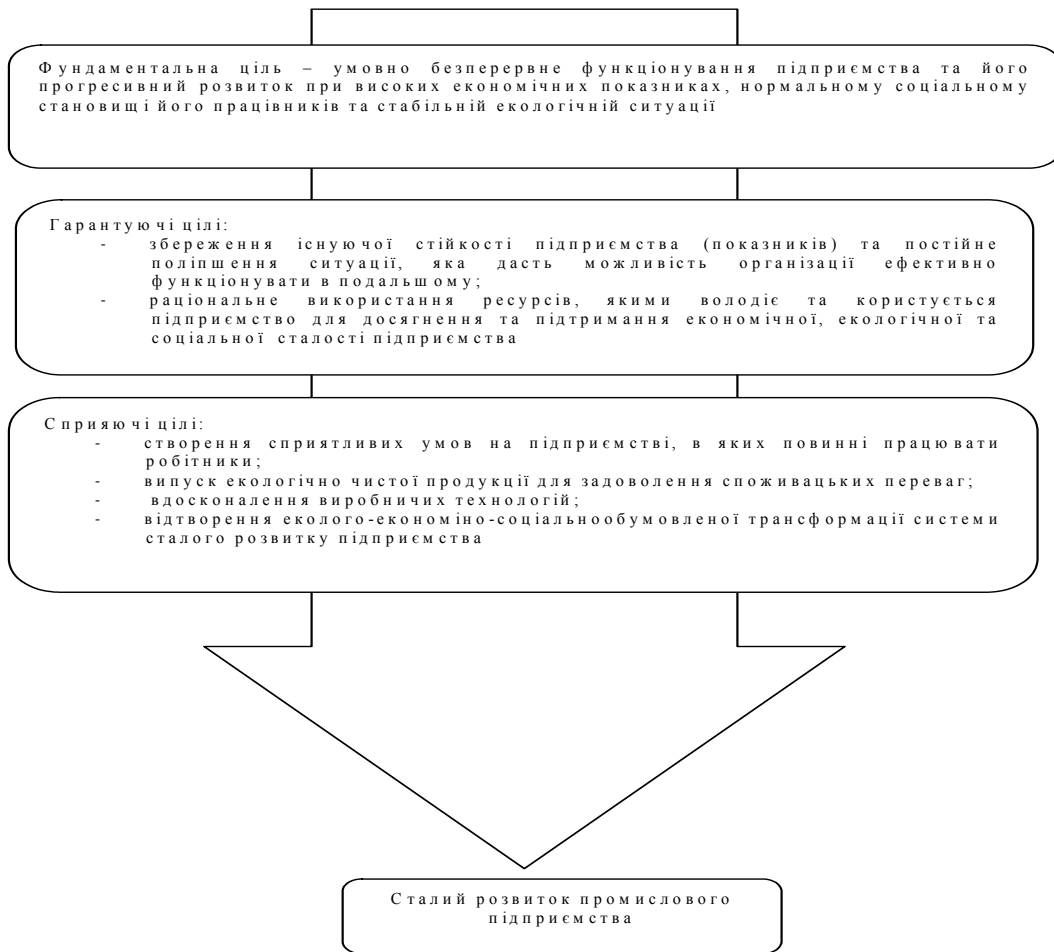

Рис. 1. Цілі сталого розвитку промислового підприємства

Перейдемо безпосередньо до розгляду цілей. Фундаментальна ціль підприємства має бути сформована так: це умовно безперервне функціонування підприємства та його прогресивний розвиток при високих економічних показниках, нормальному соціальному становищі працівників підприємства та стабільній екологічній ситуації. Дана ціль не дарма стоїть на вершині представленого малюнку, оскільки являється ключовою, цементуючою.

Гарантуючі цілі, що забезпечують сталий розвиток мають два напрямки:

1) збереження існуючої стійкості підприємства (його показників) та постійне поліпшення ситуації, яка дасть можливість організації існувати в подальшому, тобто недопущення погіршення екологічної ситуації, утримання на стабільному рівні економічної та соціальної систем та постійних їх розвиток вперед;

2) раціональне використання ресурсів, якими володіє та користується підприємство для підтримання економічної, екологічної та соціальної стійкості підприємств.

Сприяючі цілі, тобто такі цілі, виконання яких дасть змогу підприємству підтримувати такий особливий стан, як сталий розвиток та створюватиме перешкоду для переходу господарюючої системи у стан нестабільності. Сприяючі цілі передбачають створення умов, в яких можуть та повинні існувати працівники підприємства. Саме вони підтримують (відтворюють) життєво важливі параметри існування суспільства, являючись його складовими. Також до сприяючих цілей слід віднести випуск екологічно чистої продукції для задоволення споживацьких потреб та вдосконалення виробничих технологій. Останньою, та не менш важливою, складовою даної цілі є відтворення екологічно-економічно-соціальнообумовленої трансформації системи стійкого розвитку підприємства. Це являється важливою задачею, яку повинен взяти на себе голова підприємства.

Реалізація допоміжних цілей є запорукою успіху підприємства, який досягається через: консервування, тобто збереженні в незмінному вигляді природи; раціональне використання ресурсів, якими володіє та користується підприємство; мінімізацію негативного впливу підприємства на навколишнє середовище; досягнення високих економічних показників діяльності підприємства та підтримування їх на

такому ж високому рівні; створення належних умов існування працівників; обмеження межі втручання людства в природу. Останнє досягається шляхом розробки та дотримання екологічних стандартів, нормування умов життя та діяльності.

Але ми розуміємо, що якщо людство буде і в подальшому не ефективно використовувати існуючі ресурси, як це відбувається і зараз, ніякі екологічні стандарти та обмеження не врятують екосистеми від пагубного для них техногенного впливу. Технологічні системи, які використовує підприємство повинні вдосконалюватися, так щоб їх екодеструктивність знижувалася по мірі росту населення, збільшення кількості підприємств та виробленої продукції. Іншими словами, постійно має відбуватися «рух вперед» - підвищення ефективності функціонування соціо-еколого-економічної системи.

Функціонування підприємства можна порівняти з життєдіяльністю живого організму: правильний догляд, постійне піклування та систематичний контроль призведе до здорового та нормального розвитку. Якись сторони, риси, притаманні організму слід розвивати, а якись, навпаки, потрібно утримати на певному рівні чи зовсім нейтралізувати.

Також слід зазначити, що суспільству необхідно приділяти більше уваги управлінню екологічної освіти та екологічному вихованню суспільства, і особливо молоді та пам'ятати, що екологічні ресурси не безмежні. Треба цінувати та оберігати навколишнє середовище, висвітлювати проблеми управління в засобах масової інформації, публікувати статті у журналах, розробляти нові підходи щодо взаємодії людини та природи. Управління екологічною освітою має бути нелінійним, гнучким, відкритим, стимулюючим. Кожен має усвідомити, що найголовніше – це збереження здоров'я людини, що забруднення навколишнього середовища токсичними речовинами, нестача сировинних ресурсів – проблема всього людства.

Висновки. Досягнення підприємствами стану сталого розвитку є надзвичайно складним, важливим та вкрай необхідним завданням людства, оскільки подальший економічний рух вперед має пролягати лише через дбайливе ставлення до навколишнього середовища, досягнення та підтримання соціальних гарантій людини, що закріплені на законодавчому рівні. І тільки чітке та безпомилкове виконання вказаних вимог призведе до налагодження економічної системи підприємства, району, міста, країни, що відбиватиме ступінь екологічної зрілості суспільства, допомагатиме в прийнятті правильних рішень для розв'язання існуючих екологічних проблем, сприятиме досягненню високих економічних показників, що впливатиме на підвищення соціального рівня людей.

Література

1. Дегтярьова О. Устойчивое развитие – новая общественно-экономическая парадигма / О. Дегтярьова // Экономика: проблемы теории та практики. – 2006. – Вип. 211. – С. 975–981.
2. Сухорукова Т. В. Экономическая устойчивость предприятия / Т. В. Сухорукова // Экономика Украины. – 2001. – № 5. – С. 48–52.
3. Шеремет А. Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности / Шеремет А. Д. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 415 с.
4. Шумпетер Й. А. История экономического анализа / Й. А. Шумпетер ; [пер. с англ.]. – М. : Экономическая школа, 1998. – 342 с.
5. Зеткина О. В. Об управлении устойчивостью предприятия / Зеткина О. В. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 2003. – 134 с.
6. Севастьянов А. В. Методы и механизмы управления интеграционными процессами в промышленности / Севастьянов А. В. – М. : «Дело Лтд», 2004. – 243 с.
7. Медведев В. А. Устойчивое развитие общества: модели, стратегия / Медведев В. А. – М. : Академия, 2001. – 267 с.
8. Алексеенко Н. В. Устойчивое развитие предприятия, как фактор экономического роста региона / Н. В. Алексеенко // Экономика і організація управління. – 2008. – № 3. – 61 с.
9. Социально-экономический потенциал устойчивого развития : [учебник / под. ред. Л. Г. Мельника (Украина) и Л. Хенса (Бельгия)]. – 2-е изд., стер. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2008. – 1120 с.

Надійшла 11.04.2011